

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie dyscyplinarnej mgr farmacji E. P.

obwinionej o popełnienie przewinienia zawodowego z art. 92 ustawy Prawo Farmaceutyczne (Dz.U. z 2021 r., poz. 974 z późn. zm.) w zw. z art. 1 ust. 3, art. 7 ust. 3 i art. 14 ust. 1 Kodeksu Etyki Aptekarza Rzeczypospolitej Polskiej po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2024 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionej od orzeczenia Naczelnego Sądu Aptekarskiego Naczelnej Izby Aptekarskiej z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Aptekarskiego Okręgowej Izby Aptekarskiej [...] z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt [...]

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć mgr farmacji E. P. kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne, w tym wydatkami kwocie 20 zł.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2021 r., sygn. akt [...], Okręgowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej Okręgowej Izby Aptekarskiej [...] przedstawił mgr farmacji E. P. następujący zarzut: w dniu 24 września 2020 r. w godzinach od 12:30 do 14:00 w Ż. podważyła zaufanie do zawodu aptekarza i naruszyła godność tego zawodu w ten sposób, że była nieobecna w aptece

szpitalnej Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej, położonej w Ż. przy ul. [...], mimo że w tym czasie była jedynym zatrudnionym w tej aptece farmaceutą, pełniącym również funkcję kierownika apteki, powyższym zachowaniem mgr farmacji E. P. doprowadziła do sytuacji, w której czynności zastrzeżone dla aptekarza były wykonywane przez osobę nieposiadającą uprawnień farmaceuty, tj. popełnienia przewinienia zawodowego z art. 45 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz.U. z 2019 r. poz. 1419, ze zm.) w zw. z art. 92 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2021 r. poz. 974 ze zm.) w zw. z art. 1 ust. 3, art. 7 ust. 3 i art. 14 ust. 1 Kodeksu Etyki Aptekarza Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętego Uchwałą Nr VI/25/12 VI Krajowego Zjazdu Aptekarzy z dnia 22 stycznia 2012 r.

Okręgowy Sąd Aptekarski Okręgowej Izby Aptekarskiej [...], orzeczeniem wydanym w dniu 12 października 2021 r., w sprawie o sygn. akt [...], uznał mgr farmacji E. P. za winną popełnienia zarzucanego jej przewinienia zawodowego i za to, na mocy art. 46 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich wymierzył jej karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu aptekarza na okres trzech miesięcy oraz obciążył ją kosztami postępowania.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia, pismem z dnia 6 grudnia 2021 r., wniósł obrońca obwinionej mgr farmacji E. P. – adw. P. A., zaskarżając je w całości, na korzyść obwinionej.

Naczelny Sąd Aptekarski orzeczeniem z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Aptekarskiego [...] i obciążył obwinioną mgr farmacji E. P. kosztami postępowania odwoławczego.

Kasację od rozstrzygnięcia Naczelnego Sądu Aptekarskiego wywiódł obrońca obwinionej - adw. P. A., który zaskarżył orzeczenie w całości na korzyść obwinionej. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów (Dz. U. Nr 65, poz. 612) poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny całokształtu materiału dowodowego zebranego w toku postępowania, a w szczególności dowodu z wyjaśnień obwinionej oraz oświadczenia Dyrektora SPZZOZ w Ż., a co za tym idzie bezzasadne

przyjęcie, iż obwiniona podważyła zaufanie do zawodu aptekarza i naruszyła godność tego zawodu w ten sposób, że była nieobecna w aptece szpitalnej SPZZOZ w Ż. w dniu 24 września 2020 r. w godzinach od 12.30 do 15.00, będąc jedynym zatrudnionym w tych godzinach farmaceutą, w sytuacji gdy z wyjaśnień obwinionej i dyrektora szpitala jednoznacznie wynika, iż takie zdarzenie miało charakter incydentalny, spowodowany nadzwyczajną sytuacją jaka wówczas panowała, a mianowicie pandemią COVID-19 i spowodowaną tym samym koniecznością zakupu szczepionek na gripę dla pracowników szpitala. Powyższe potwierdzają spójne, jasne i konkretne zeznania Dyrektora SPZZOZ w Ż., które są wiarygodne jak również pismo z dnia 21 kwietnia 2021 r. potwierdzające odbycie podróży służbowej do hurtowni farmaceutycznej celem nabycia szczepionek dla pracowników szpitala;

2. naruszenie § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów (Dz.U. Nr 65, poz. 612) poprzez nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść obwinionej, a w szczególności faktu, iż obwiniona była obecna w aptece podczas faktycznie obowiązujących, wyznaczonych dyżurów pracy apteki dostosowanych do czasu przeprowadzania licznych ze względu na pandemię COVID-19 operacji w SPZZOZ w Ż., a w czasie kontroli dokonywała czynności związanych z zaopatrzeniem szpitala w szczepionki przeciwko grypie, po czym wróciła do SPZZOZ w Ż. o godz. 19.30 i pracowała tego dnia do godz. 21.30;
3. rażąco niewspółmierność wymierzonej kary w wymiarze zawieszenia prawa wykonywania zawodu aptekarza na okres 3 miesięcy, która to kara nie uwzględnia występujących w sprawie okoliczności łagodzących takich jak dotychczasowa niekaralność obwinionej, zachowania się obwinionej przed zdarzeniem i po jego popełnieniu, a także niskiego stopnia jej zawinienia, bowiem przeprowadzona kontrola przez wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego miała miejsce w czasie panowania pandemii COVID-19, natomiast nieobecność obwinionej E. P. była krótkotrwała i wyjątkowa, spowodowana udaniem się obwinionej wraz dyrektorem szpitala dr Z. B. po

szczepionki dla pracowników, a których uwzględnienie przez Naczelny Sąd Aptekarski powinno spowodować orzeczenie obwinionej znacznie łagodniejszej kary chociażby kary upomnienia, bądź nagany.

Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego oraz poprzedzającego go orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Na wypadek nieuwzględnienia kasacji skarżący wniósł o nieobciążanie obwinionej kosztami postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wywiedziona przez obrońcę obwinionej kasacja jest bezzasadna w stopniu oczywistym.

Na wstępie przypomnienia wymaga, iż postępowanie kasacyjne jest postępowaniem sformalizowanym, gdyż zgodnie z dyspozycją art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, a w zakresie szerszym tylko w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 i art. 455 k.p.k.

Zgodnie natomiast z art. 45 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1850) (dalej: u.i.a.), członkowie samorządu zawodu farmaceuty podlegają odpowiedzialności zawodowej przed sądami aptekarskimi za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i deontologii zawodowej oraz przepisami prawnymi dotyczącymi wykonywania zawodu farmaceuty. Natomiast zgodnie z art. 46c. ust. 1 u.i.a., kasacja może być wniesiona z powodu uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa. Kasacja może być wniesiona również z powodu niewspółmierności kary.

W wywiedzonej przez obrońcę obwinionej kasacji zarzuty dotyczą zasadniczo ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd dyscyplinarny I i II instancji.

Skarżący nie ma racji wskazując na naruszenie § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów (Dz. U. Nr 65, poz. 612), poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny całokształtu materiału dowodowego zebranego w toku postępowania oraz na naruszenie § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2003 r. w sprawie postępowania w sprawach

odpowiedzialności zawodowej farmaceutów (Dz.U. Nr 65, poz. 612) poprzez nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść obwinionej. Oba zarzuty są bezzasadne.

Należy w tym miejscu podkreślić, że kasacja może być wniesiona wyłącznie od orzeczenia sądu odwoławczego. Niedopuszczalne jest kwestionowanie w kasacji rozstrzygnięcia wydanego przez sąd I instancji, a więc kierowanie zarzutów do orzeczenia wydanego na tym poziomie oceny odpowiedzialności zawodowej. Nadto, wykluczone jest wniesienie kasacji z powodu błędnych ustaleń faktycznych, czy też kwestionowanie tych ustaleń w jakikolwiek inny sposób, także pośredni, jak to ma miejsce w niniejszej sprawie. Wynika to z faktu, że Sąd Najwyższy jest sądem prawa, co oznacza, że jest związany ustaleniami faktycznymi, jakich dokonano w sprawie, zaś oceny naruszeń prawa dokonuje właśnie przez przyzmat tych ustaleń.

Sąd Najwyższy za słuszne uznał ustalenia Okręgowego Sądu Aptekarskiego. Z przeprowadzonej przez wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego kontroli wynikało, że apteka szpitalna była czynna w godzinach od 7.35 do 15.00. Między godz. 12.30 a 15.00, tj. w czasie przeprowadzanej przez wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego kontroli, w aptece obecna była technik farmaceutyczny – J. D. W tym samym czasie obwiniona, która była w tamtym czasie jedynym zatrudnionym farmaceutą pełniącym dodatkowo funkcję kierownika apteki szpitalnej, znajdowała się poza apteką. Ustalenie to potwierdza także treść rozmów telefonicznych prowadzonych przez pracowników Inspektoratu, mających miejsce w dniu 16 listopada 2020 r. oraz 3 grudnia 2020 r., z których wynikało, iż w godzinach pracy apteki nie był w niej obecny farmaceuta. Sąd I instancji prawidłowo ustalił zatem, że produkty lecznicze w czasie nieobecności obwinionej farmaceutki wydawane były, w sposób niewłaściwy, to jest przez technika farmaceutycznego.

Z dalszych ustaleń wynikało, że w dniu kontroli, w aptece szpitalnej w Ż. tj. w dniu 24 września 2020 r., w godzinach 7.35 do 15.00 w aptece ogólnodostępnej oddalonej o 100 km od apteki szpitalnej zarejestrowano realizację recept refundowanych przez mgr farmacji E. P. kierownika apteki szpitalnej, w której w dniu 24 września 2020 r. przeprowadzana była kontrola wojewódzkiego inspektora

farmaceutycznego. Obwiniona zdawała sobie sprawę z obowiązku zapewnienia stałej obecności farmaceuty o kwalifikacjach wymaganych dla kierownika apteki, a mimo to przebywała i realizowała recepty w innej aptece.

Wbrew twierdzeniom skarżącego, nie są okolicznościami, które mogłyby skutkować uwolnieniem obwinionej od odpowiedzialności zawodowej, poprzez uznanie, że jej nieobecność w aptece szpitalnej była usprawiedliwiona, zarówno incydentalny charakter takiego zachowania obwinionej, jak i okoliczność, że obwiniona była obecna w aptece podczas faktycznie obowiązujących, wyznaczonych dyżurów pracy apteki dostosowanych do czasu przeprowadzania licznych ze względu na pandemię COVID-19 operacji w SPZZOZ w Ż., a w czasie kontroli dokonywała czynności związanych z zaopatrzeniem szpitala w szczepionki przeciwko grypie, po czym wróciła do SPZZOZ w Ż. o godz. 19.30 i pracowała tego dnia do godz. 21.30. Wskazane okoliczności nie wpływają na zawinienie. Naczelny Sąd Aptekarski orzekając w niniejszej sprawie, słusznie stwierdził, że w dniu kontroli, w czasie funkcjonowania apteki szpitalnej, obwiniona - jedyny zatrudniony w tej aptece farmaceuta, pełniący funkcję kierownika, wbrew ciążącemu na niej obowiązkowi, nie była w niej obecna. Naruszyła zatem art. 92 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2301) (dalej: p.f.). Z przepisu tego jasno wynika, że w godzinach pracy apteki w jej lokalu znajduje się zatrudniony w niej farmaceuta lub farmaceuta wykonujący swoje obowiązki w aptece na innej podstawie prawnej.

Godziny funkcjonowania apteki szpitalnej mają bowiem ścisły związek z zadaniami szpitala, w którym taka apteka prowadzi swoją działalność. Przede wszystkim usługi farmaceutyczne muszą być świadczone w sposób nieprzerwany przez cały okres, w którym szpital świadczy usługi zdrowotne i istnieje zapotrzebowanie na produkty lecznicze, które wydać może jedynie farmaceuta. Jedyną osobą uprawnioną do wydawania takich produktów, zatrudnioną w aptece szpitalnej była obwiniona. Jej nieobecność w istocie podważyła zaufanie do zawodu aptekarza i naruszyła godność tego zawodu, gdyż uniemożliwiła prawidłowe świadczenie usług farmaceutycznych.

Brak było zatem podstaw, aby przy tak ustalonym stanie faktycznym sąd dyscyplinarny mógł wydać odmienne orzeczenie.

Przechodząc do podniesionego przez skarżącego zarzutu rażącej niewspółmierności orzeczonej kary dyscyplinarnej, zarzut ten również należy uznać za niezasadny.

Pojęcie rażącej niewspółmierności kary oznacza znaczną, wyraźną i oczywistą, a więc niedającą się zaakceptować dysproporcję między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą (zasłużoną). Należy dodać, że przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona tylko wtedy, gdy na podstawie ustalonych okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, iż zachodzi wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo. Chodzi tu więc o różnicę zasadniczej natury, oczywistą, rzucającą się w oczy i niedającą się zaakceptować nieproporcjonalność kary orzeczonej w stosunku do kary sprawiedliwej, zasłużonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2006 r., SNO 28/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2003 r., SNO 56/03, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2005 r., SNO 6/05, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., SDI 5/12, zob. szerzej: W. Kozielowicz, Problematyka sądowego wymiaru kary w postępowaniu kasacyjnym oraz apelacyjnym przed Sądem Najwyższym, (w:) J. Majewski (red.), Dyrektywy sądowego wymiaru kary, Warszawa 2014, s. 91). Rażąca niewspółmierność wymierzonej kary zachodzi zatem wówczas, gdy *prima facie* odbiega ona od kary, jaką należałoby wymierzyć, mając na względzie całokształt okoliczności podmiotowo-przedmiotowych danej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2019 r., sygn. akt II DSI 71/18, Legalis nr 1883222).

Zgodnie z art. 46 u.i.a. Sąd Aptekarski może orzekać kary: upomnienia, nagany, zawieszenia prawa wykonywania zawodu farmaceuty na okres od trzech miesięcy do trzech lat i pozbawienia prawa wykonywania zawodu farmaceuty.

W ocenie Sądu Najwyższego, sąd dyscyplinarny prawidłowo wymierzył obwinionej karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu farmaceuty. Kara ta była współmierna do charakteru popełnionego przez obwinioną czynu i odpowiadała społecznemu poczuciu sprawiedliwości. Należy zauważyć, że ustawodawca, pozostawił sądowi zawodowemu decyzję, jaką karę wybrać, nie określając jakiego

rodzaju kara może zostać orzeczona za konkretne przewinienie. Brak takiego określenia wynika z faktu, że katalog przewinień zawodowych ma charakter otwarty. To sąd zawodowy dokonuje wyboru rodzaju wymierzonej kary. Podejmuje on decyzję przy uwzględnieniu wszelkich okoliczności podmiotowo-przedmiotowych, dyrektyw wymiaru kary, tak aby wymierzona kara była dolegliwością adekwatną do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać trzeba, że kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu farmaceuty nie jest karą rażąco niewspółmierną, choć jedną z surowszych, jakie przewiduje ustawa. Niemniej czyn popełniony przez obwinioną cechuje znaczny stopień zawodowej i społecznej szkodliwości. Opuszczenie stanowiska pracy, w sytuacji, kiedy to na obwinionej jako jedynym farmaceutce, a zarazem kierowniku apteki szpitalnej ciążył obowiązek świadczenia usług farmaceutycznych, uznać należy za rażąco lekkomyślne postępowanie, które mogło spowodować zagrożenie dla zdrowia i życia pacjentów szpitala. Zachowanie to stanowi jaskrawy przykład podważania zaufania do zawodu farmaceuty, który jest zawodem zaufania publicznego. Dlatego w świetle całokształtu okoliczności sprawy, wymierzona obwinionej kara jest adekwatna, sprawiedliwa, realizuje cele kary, tak w szczególności w znaczeniu ogólnoprewencyjnym jak i indywidualnym.

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Sąd Najwyższy nie znalazł okoliczności przemawiających za nieobciążaniem obwinionej kosztami postępowania. O kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 62 u.i.a. w zw. z art. 618 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 663 ze zm.), obciążając obwinioną kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne, w tym wydatkami w kwocie 20 zł.

[M. T.]

[ms]

